

ντροπή

Κυριακή, 23 Ιουνίου 2013

Σημασία

1. το δυσάρεστο συναίσθημα που μας δημιουργεί η επίγνωση της ενοχής μας η οποία μας εκθέτει και μας μειώνει στη συνείδηση των άλλων ανθρώπων.
2. το δυσάρεστο συναίσθημα που έχουμε μπροστά σε άλλους, όταν φοβόμαστε ότι θα μας σχολιάσουν αρνητικά, θα μας κοροϊδέψουν, θα μας ειρωνευτούν

Η αρχαία αιδώς

Συνώνυμα

Αιδώς

, -όος, συνηρ. -οῦς, ἢ (αἰδέομαι),

I. 1. αἴσθημα ντροπῆς, ντροπή, μετριοφροσύνη, αυτοεκτίμηση, σε Όμηρ. κ.λπ. · προσωποποιημένη, Ζηνὶ σύνθακος θρόνων Αἰδώς, ἡ Αἰδώς που μοιράζεται το θρόνο του Δία, σε Σοφ. 2. φροντίδα για τους άλλους, ἔγνοια, σεβασμός, ευλάβεια, σέβας, σε Θεογν. · τὴν ἔμῃν αἰδῶ, σεβασμὸς προς εμένα, σε Αἰσχύλ. II. καθετί που προκαλεί ντροπή.

1. αἰσχύνη, σκάνδαλο, σε Ομήρ. Ἰλ. · ως επιφών., ντροπή! αἰδώς, Ἄργεῖοι, κάκ' ἐλέγχεα! στο ἰδ. · αἰδώς, ὦ Λύκιοι· ποῖ φεύγετε; στο ἰδ.

2. τὰ αἰδοῖα, στο ἰδ.

αἰδέομαι, ποιητ. ἐπίσης αἴδομαι

I. 1. Αποθ., ντρέπομαι, αἰσχύνομαι να πράξω κάτι· με απαρ.,

2. με αιτ. προσ., σέβομαι, στέκομαι με σεβασμὸ, φοβάμαι, υπολήπτομαι·

II. σέβομαι τη δυστυχία του άλλου, φροντίζω, νοιάζομαι για κάποιον, δείχνω ενδιαφέρον και συμπάθεια για κάποιον,

Παραγωγή: αἰδέσιμος ο αἰσιος σεβασμου ο σεβασμιος, ο υπερθετικος αιδεσιμότατε επιζει στην προσφωνηση των παπαδων. Βλ. **Προσφωνήσεις Ορθοδόξων κληρικών**

Αισχύνη

αἰσχύνη[υ], ἢ (αἴσχος), I. 1. ντροπή, ὄνειδος, ἀτίμωση, σε Ηρόδ., Αττ. 2. εξευτελισμός, ἀτίμωση, δυσφήμιση, λέγεται για πρόσωπο, σε Αἰσχύλ. II. ντροπή που επιφέρει ἡ κακή πράξη, προσωποποιημένη στον Αἰσχύλ. Λατ. pudor. 2. γενικά, ὅπως το αἰδώς, ντροπή, αἴσθημα ντροπῆς, «τσίπα», φιλότιμο, σε Σοφ. κ.λπ.

Αισχος

αἴσχος, -εος, τό, I. ντροπή, αἰσχύνη, ατιμία, σε Όμηρ. κ.λπ. · στον πληθ., αἰσχρά ἔργα, ἀτίμες πράξεις, σε Ομήρ. Οδ. II. ασχήμια ἢ δυσμορφία, εἴτε του πνεύματος εἴτε του σώματος, σε Πλάτ., Ξεν.

Όνειδος

ὄνειδος, τό, 1. λοιδορία, ἐπίκριση, κατηγορία, σε Όμηρ. · ὄνειδος ἔχειν, εἶμαι ατιμασμένος, περιφρονημένος, σε Ηρόδ. · ὄνειδος (ἔστι), με απαρ., σε Ευρ. · ὡς ἐν ὀνειδίει, υβριστικά, σε Πλάτ. · πληθ., ὀνειδίη ἔχει τὰ μέγιστα, στον ἰδ. κ.λπ. 2. αντικείμενο περιφρόνησης, αἰτία χλευασμοῦ, σοὶ μὲν δὴ κατηφείη καὶ ὄν., σε Ομήρ. Ἰλ. · με γεν., τὸ πόλεως ὄν., ντροπή της πόλης, σε Αἰσχύλ. · ὄν. Ἑλλάνων, σε Σοφ. · ὁμοίως, ο Οιδίποδας ἀποκαλεῖ τις κόρες του τοιαῦτ' ὀνειδίη, στον ἰδ.

Εγκυκλοπαιδικά

Αυτός που ντρέπεται αποφεύγει να δείξει το προσωπό του.

Στρίβει το κεφάλι του (**εν+τρεπεται**) ἢ

Σκύβει προς τὰ κάτω (**ρίχει τα μούτρα του**) ἢ

καλυπτει το προσωπό του με τα χέρια του. Βλ. Εικόνα [1](#)

Αυτη που δεν ντρεπεται ἢ εἶναι ἀσπροπροσωπη (αθῶα) ἢ ξετσιπίωτη!

καλυπτει το προσωπό του με τα χέρια του. Βλ. Εικονα [1](#)
Αυτη που δεν ντρεπεται ή είναι ασπροπροσωπη (αθώα) ή ξετσιπίωτη!

Το πρόσωπο είναι το βασικό σημείο αναγνώρισης του ανθρώπου.
Αυτό προσπαθεί να κρυφεί και να προστατεύσει αυτός που εντρέπεται.
Αλλά και πρόσωπο προσπαθούν να σπιλώσουν οι διαπομπευόντες.
Το πρόσωπο ταυτίζεται με την εκτίμηση, την τιμή, την υποληψία του ανθρώπου.
Έτσι λέμε:

- ο αυτός έχει πρόσωπο : είναι φερεγγυός, αξιοχρεός.
- ο Προκειται για σπουδαίο πρόσωπο, για μια προσωπικότητα.
- ο Το πήρε προσωπικά, ζητεί τον λόγο επί προσωπικού θεματος.

Η γνωστή χρήση της φράσης «με το συμπάθειο» αντικαθίσταται ενίοτε μη την «τιμή στο πρόσωπο σας» ή «τιμή στα μούτσουνα σας» (ενθα μούτσουνα το πρόσωπο). Βλ. Αναφ. [1](#).
Οι φράσεις αυτές, παλαιοι αρχοντοχωριατικού καθωσπεπισμού, προτάσσονται όταν εκφέρονται οι λέξεις

- ο Αγγουρι
- ο Γαιδουρι
- ο Το αριθμητικόν τρία (Εξαιρέση οι τρεις Ιεραρχές που συνοδεύονται με το "βοηθείά σας!")
- ο Πρόσωπα θηλυκού γένους Πχ έχω δύο παιδιά (αγόρια) και τρεις τσούπρες ... με το συμπάθειο.
- ο Επίδειξη μήκους τίνος δια του πήχεως ή του δακτύλου. Κατι τσιπούρες ναα! (ασκολουθεί η αναλογία χερμιονομία και η φράση).

Ετυμολογία

Η εντροπή της καθαρεύουσας από το ελνστ. έντροπή, αρχική σημασία ήταν «σεβασμός» επακολούθησε αποβολή του αρχικού «ε» .

Από το ρήμα εν+τρέπομαι, **τρέπομαι** = στριβώ.

Πβλ. την προστακτική **στρίβε** = φεύγα και την φράση « **ετραπήσαν** εις ατακτόν φυγήν» . Όπως και «Πήραν νεα **τροπή** τα πράγματα» .

Παραγωγή

Αιδούμαι

Αιδόιον

Αιδημοσύνη

Αιδήμων

Αιδεσιμότητα

Αναιδεια, Αναιδής αντιθ.σεμνός

Ανερυθρίαστος (επιθ.), ανερυθριάστως (επιρρ.)

Εντρέπομαι > ντρεπομαι

Ντροπιάζω κανω κάποιον να ντρέπεται , διαπομπεύω.

Ξεδιάντροπος ή αδιάντροπος

Ξετσιπίωτη.

Μονο για γυναίκες έχει νοημα. Τσιπα:το φακεωλιον , ινα μη ειπω φερετζες, που φορουσαν στο βυζαντιο οι γυναικες. Εξ αιρουμενης της ξετσιπωτης και της Μαριορης της παροιμιας.

Σημερα λεμε και τους ανδρες ξετσιπωτους δηλαδη αναισχυντους αν και ουδεποτε οι ανρες ηταν τσιπωμενοι. Η ιδιοτητα του ξετσιπωτου είναι η ξετσιπωσιά:η αναισυντια.

Συστέλλομαι, συνεσταλμένος, ασύστολος (επιθ.), ασυστόλως βλ. αναφ. 2

Εικόνες

1

Φράσεις

Η μιση ντροπή δική μου και η μιση ντροπή δική του

Εχει και η άλλη πλευρά μερίδιο στο αίσχος.
Θα ριξω τα μουτρα μου και ο,τι γινει.

Ντροπή!

Ως επιφώνημα. Αναλογο του αίσχος!
Το συμβάν αποτελεί ονειδος για τον δράστη.

Το ονειδος του εθνους

Βλ. το μεσαιωνικό Ιταλικό του Δάντη
Ahi Pisa, vituperio delle genti

Αχ! Πίζα όνειδος του έθνους!

Date Alighieri - La Divina Commedi

Αιδως Αργειοι!

Βλ. Αναφορα [2](#)

Συνήθως η φράση απευθύνεται στους Διοικούντες.

Προσβολή της δημοσίας αιδούς

Αρθ. 353. - Πρόκληση σκανδάλου με ακόλαστες πράξεις.

1. Όποιος δημόσια επιχειρεί ακόλαστη πράξη και προκαλεί μ' αυτήν σκάνδαλο τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών. 2. Όποιος εν γνώσει προσβάλλει βάνουσα την αιδώ άλλου με ακόλαστη πράξη που ενεργείται ενώπιόν του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι έξι μηνών ή με χρηματική ποινή. Αν η πράξη του προηγούμενου εδαφίου ενεργείται ενώπιον προσώπου νεότερου των δεκαπέντε ετών τιμωρείται με φυλάκιση. Για την ποινική δίωξη των πράξεων αυτής της παραγράφου απαιτείται έγκληση.

(Όπως η παρ.2 αντικαταστάθηκε από το άρθρο 10 του ν. 3064/2002 ΦΕΚ 248Α/15 -10-2002).

Της ντροπής

Το τελευταίο κομμάτι ή μπουκιά φαγητού σε κοινόχρηστο πιάτο, που όλοι ντρέπονται να φάνε.

Χωρίς ίχνος ντροπής

Αναιδώς.

Ψεύδεται ανερυθριάστως

Χωρίς να κοκκινίζει, ασυστόλως

Pudorem rubor consequitor

Αιδως ερυθρότητι ακολουθείται.

ΚΙΚΕΡΩΝ

Ξενόγλωσσα

Λατινικά :

PUDOR, PUDORIS

Ιταλικά:

vergogna, pudore

Αγγλικά:

shame, reverence, awe, respect, sense of honor, regard, reverence

Γαλλικά

Honte

dommage

Τουρκικά

ayıp ντροπή
terbiyesiz, utanmaz, yüzsüz, edepsiz, arsız :ο αναίσχυντος
Στα μικρασιατικά ιδιώματα απαντάται ως αρσίζης, ετεπσιζης, και ουτανμάζης.

Παροιμίες

Τον εδικό μου κούρευαν κι ήταν ντροπή δική μου

241.1010

Το κουρεύω εδώ = διαπομπεύω.
Οι εξευτελισμοί έχουν αντανάκλαση και στον περίγυρο.
Πβλ. παροιμία:
Γαμιέται η παπαδιά, τα πληρώνει το χωριό.
Βλ. Ποίηση 1

Πάω να πω τον πόνο μου και λέω την ντροπή μου

241.897

Παραπονούμενος οφείλεις να δώσεις εξηγήσεις που σε εκθέτουν.

Οποιος ντρέπεται δεν παντρεύεται.

Η ατυχία κτυπάει τους αναιδείς. Οσοι ντρεπονται γλυτώνουν.

Αντίλογοι

- Δεν μπορω! Ντρέπομαι
- Αμα ντρέπεσαι βάλε ένα κόσκινο

Αναφορές

1

Ἄμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή.

Αμα ξεγυμνωθει η γυναικα χανει και την ντροπή.

Ηρόδοτος Ιστοριαί 1.8

2

αἰδῶς Ἀργεῖοι: νῦν ἄρκιον ἢ ἀπολέσθαι ἢ σαωθῆναι

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ 15:478

Ποίηση

1

Ανδρονίκη - Δημοτικό τραγούδι Κύπρου

Πιανει ευθυς την στράταν και πα στον καβενέν
Βρισκει την Αντρονίκην φουμάρει ναρκιλέν
-Κρίμα σε Αντρονίκη, την τέγγην πόπιασες
Ούλην την γεννεάαν μας εσού **αντρόπιασες**

2

Ντροπή τέτοιο παιδί - Γιάννης Νεγρεπόντης

Έτσι που 'ρθαν τα πράγματα
κακά κι ανάποδά μας
έναν αντάρτη βγάλαμε
στην οικογένειά μας.

**Ντροπή, ντροπή,
ντροπή** τέτοιο παιδί.

3

Παιδιά σηκωθείτε - Παραδοσιακό επαναστατικό

Συθέμελα ρίχτε Παλάτια και Θρόνους
βαρειές αλυσίδες, πορφύρες και νόμους
ντροπή στον εργάτη, στον σκλάβο **ντροπή**
στο αίμα αν δεν πνίξει μια τέτοια ζωή.

4

Βαρναλης - «ΑΙΔΩΣ, ΑΡΓΕΙΟΙ...»

Με ζήλο στα σκολειά της προδοσίας
του σάπιου αιώνα σέπεται η γενιά!
Χαίρονται της σκλαβιάς την ξεγνοιασιά
και τρέμουν του λαού την παρουσία.

Κι αν στα βουνά κράξ' η τρομπέτα: «Ανάστα!»
θα τρέξουν τον οχτρό να διπλαρώσουν,
να ξαναδέσουν τη φτωχιά πατρίδα,
κι όσοι απροσκύνητοι, όλους ντουφεκίδι.

Μακρυγιάννη, οι πληγές σου από τα βόλια
τρέχαν αίματα κι όμπυο ολοζωής,
μα τώρα διπλοτρέχουνε, Πατέρα,
της ψυχής σου οι πληγές από **ντροπή**.

Αναφορές

1

ΑΝΑΤΟΛΙΤΗΣ: Νά... τρώγαμε, πίναμε, Αρβανίτη μέτυσε, φορτώτηκε Κηρτικό, Κηρτικό είπε Άρβανίτη -
ντρεπουμαι νά πώ- **τιμή στα μούτζουνά σου**, κουράδια... Αρβανίτη είπε, νά φας εσύ, κουράδια
μουράδια λέοντας, καυγαλαστίσανε... Αρβανίτη τράβηξε πιστόλα, έσφιξε Κηρτικό άπάνου,
γιαραλάντισε χέρι του.

Δ. ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ - ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ 94

2

Προ του γάμου η προίξ διαστέλεται και η νύφη συστέλεται
Μετά τον γαμο η νυφη διαστέλεται και η προίξ συστέλεται

Αποδίδεται στον Γεωρ. Παπανδρέου τον Πρεσβύτερο

Βιβλιογραφία

241

Τίτλος: 1864 ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΙΚΑ

Συγγραφέας :Ι. Αναγνωστοπούλου & Λ. Μπουσούνη-Γκέσουρα

Εκδότης:ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Έτος:2010

ΑΣ2 Διαπόμπευση - Copyright© 2012 by Aris Stougiannidis Εκδοση της: 30/3/2013